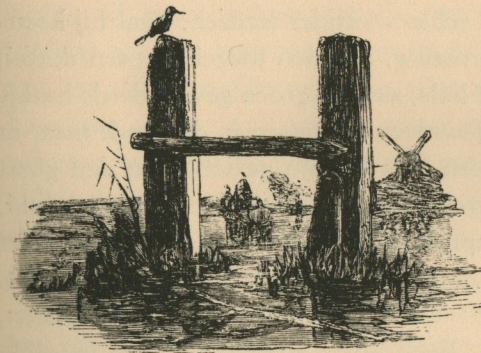

DE SCHAATSENRIJDER.

oe een duimbreed ijzer iemand veranderen kan!

Geen volk ter wereld is ongevoeliger voor den zedelijken invloed van het schoeiessel op den geheelen mensch, dan de Nederlander. Trek den Nederlander dansschoenen aan; gesp hem sporen

aan de hielen; rust hem uit met jachtstevens; schoei hem met de treurspellaars of den blijspelmuil; gij verandert daarmede den man niet. Hij wordt daarom nog geen ware danser, ruiter, jager of komediant. Hij blijft een Nederlander, die danst, rijdt, jaagt of komedie speelt. Maar geef den Nederlander een paar schaatsen onder de voeten — en hij is geen Nederlander meer. Hij is schaatsenrijder, zoo geheel schaatsenrijder, als ooit een Spanjaard danser, een Engelschman ruiter, of een Franschman komediant was. Hij is een man-schaats — *un homme patin*, zouden de Franschen zeggen — geworden. De laarzen van zevenmijlen, die van klein Duimpje een Gerrit Langbeen maakten,

veranderden den houthakkersknaap niet meer, dan de schaats den Nederlander, die haar aandoet. Het schijnt een betoovering, een spokerij, een gedaanteverwisseling, als uit de metamorphosen van Ovidius.

Nauwelijks raakt de geheele natuur in rust, nauwelijks trekt de aarde zich het wollen sneeuwdek over neus en ooren, nauwelijks legt zich de stroom in zijn bed te slapen, of de Nederlander wordt wakker, de Nederlander ontdooit, de Nederlander verandert in de omgekeerde orde van temperament. Hij brandt en kookt, als de Hekla onder de sneeuw. Eindelijk is het tijd! Het is waar, het ijs is nog zwak en nauwelijks twee drieguldens dik: men spreekt zelfs van gevaar. Maar daar vraagt de schaatsenrijder niet naar. Anders is de Nederlander de voorzichtigste der menschen: hij zal zich tien maal bedenken eer hij op een schommel, vijftigmaal eer hij in een bootje, honderdmaal eer hij op een stoomrijtuig stapt. Maar op het ijs is hij een waaghals. Daar ontwikkelt hij een moed en vermetelheid, die een gemzenjager zouden doen beven. Daar lijkt hij, „de logge eend”, een meeuw, die met haar vleugelen langs het water scheert.

Mij dunkt, men kan het een schaatsenrijder aanzien, waar hij heen gaat. Niet alleen aan zijn uitrusting, aan den toegeknoopten duffel, aan de roode bouffante om den hals, aan het groen geschilderde haakje op den schouder, aan de gladgewreven schaatsen in de hand: maar in zijn geheele voorkomen, aan den blos op zijn gezicht, aan den glans van zijn oogen, aan zijn luchtigen gang, aan de drift en het ongeduld, die uit zijn geheele houding spreken. Zoo komt hij aan de baan. Met van koude en ijver bevende vingers worden de schaatsen aangebonden. Hij is klaar. Een — twee! drie — vier! vijf — zes! Daar drijft hij heen, als een vogel op zijn wieken. Even vlug, even licht, even vroolijk. Hij heeft al het gemakkelijke van gedragen te worden, met al het aangename van zichzelf te dragen. Zijn gevoel is een benijdenswaardige mengeling van bewustheid van kracht en genot van beweging. Zoo lang hij de schaatsen onder de voeten heeft, is een schaatsenrijder de gelukkigste der menschen.

Maar het is den mensch niet genoeg, gelukkig te wezen. Ook op het ijs niet. De schaatsenrijder haakt ook naar bewondering. Vandaar dat hij al spoedig niet meer alleen rijdt om te rijden. Hij wil ook kunstig rijden. Hij moet leeren beentje-over te slaan. Hij moet ten minste, als een arend, aan beide zijden drie ellen vlucht hebben. Hij

moet zijn meisjes naam in 't ijs kunnen snijden. Na eenigen tijd in die school geoefend te zijn, en niet zonder van tijd tot tijd duur leergeld betaald te hebben, is hij eindelijk de bol van de baan. Welk een weelde! Niemand die hem kan bijhouden. Niemand vooral, die in zwierigheid met hem kan wedijveren. Hij beschrijft met zijn schaatsen de golvende lijn der schoonheid. Evenals een danseres in het cirque, geeft hij zich beurtelings schilderachtig aan beide zijden over, en beweegt zich met de bevallige krommingen der zwaan. Ieder bewondert hem. De heeren benijden hem. De dames zien hem met welgevallen na. Overal waar hij komt, gaat er een gemompel van toejuiching rondom hem op.

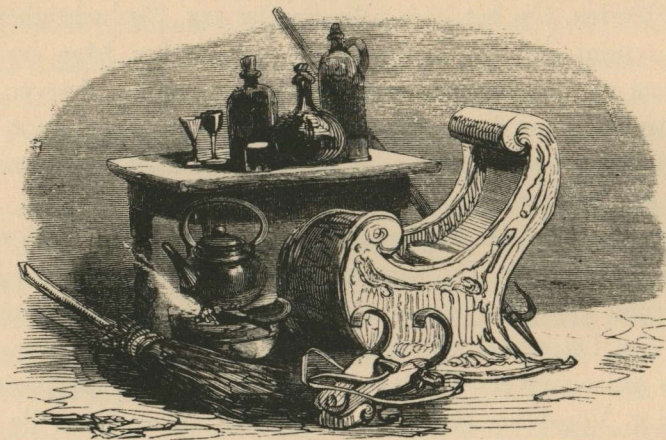
Maar niet ieder begeert die toejuiching. Sommigen kiezen stiller genoegens. *De liefde op het ijs* is een liedje van Tollens, maar het is tegelijk een Hollandsch spreekwoord. Nergens is de vrijerij bij ons meer thuis, dan op 't ijs. Wat wonder? Nergens elders geeft de gelegenheid meer recht tot onschuldige vrijheden. De minnaar en het meisje vormen een paar: zij rijden hand aan hand: misschien draaien zij hier of daar een eenzame vliet in en bevinden zich alleen. Als men even rusten zal, moet hij haar met zijn arm tegenhouden: als zij valt, vangt hij haar aan zijn borst op: hij moet de schaatsen aan het kleine voetje aan- en afbinden. Op het ijs is alles zonder erg. De luchtigheid der beweging schijnt zich aan de harten mede te deelen. Men vraagt en vergunt, wat men op het land niet zou durven nemen of geven. Wat elders de jeugd op het dansperk, onder de groene boomen vindt, vindt de jeugd hier op het ijs. Bij ons is het ijs, als Hooft zou zeggen, de sullebaan der liefde.

Anderen evenwel doen aan het ijs weder andere eischen. Zij maken het tot een strijdperk. De kastelein kondigt een hardrijderij aan. Hardrijderijen zijn voor ons, wat de hardrennerijen te Epsom voor Engeland zijn. De meesters bieden zich tot den kamp aan. De overigen komen als aanschouwers. De baan wordt gemeten en afgepaald. De strijd begint. Vogelvlug ijlen de wedijverende paren langs de baan. Met ingehouden adem volgen hen duizend hoofden. Hoe lang de kamp duurt, hoe hard de koude nijpt, hoe fel de honger prangt, de deelneming verflauwt niet. Eindelijk is de laatste rit gedaan, het vaantje waait, de vlag klappert, de muziek klinkt, het hoera gaat op en de geheele menigte stroomt toe, om den prijs te zien uitreiken. Soms nemen ook Atalante's deel in dezen strijd, waarin zij gouden appelen rapen, in plaats

van ze te strooien. Misschien is het om dit verschil, dat die vrouwenkamp mij niet bevallen wil. Wie zou het afkeuren, dat een meisje op het ijs mede een zedig schaatsje slaat? Maar in de renbaan, om het hardst, om het wildst... dit gaat al te ver buiten ons volkskarakter.

Zeker zou ik nu in staat zijn, tegenover dit tafereel, een akelig tegenstuk van de nadeelen en gevaren van het ijsvermaak op te hangen. Gij verstaat mij. Reeds ziet gij in uw verbeelding gebroken armen, bloedige neuzen, blauwe oogen, natte pakken en ontvelde voeten dooreen wemelen: misschien ook wel in het verschiet een bleeke gedaante, koud als het ijs, waaruit zij werd opgetogen — een bevroren bloem!... Maar ik wil de moeders, die dit lezen, geen angst aanjagen, en de jongens, die er bij staan, geen ondienst doen. Ik voor mij hoop, dat er in Nederland schaatsenrijders zijn mogen, zoo lang er in Nederland ijs zijn zal. Het is een gezonde, eigenaardige en nationale uitspanning. En wanneer dan de vreemdelingen schimpen, dat wij niet weten wat een fiksche beweging is, brengen wij hen op het ijs en laten hen staroogen op onze schaatsenrijders.

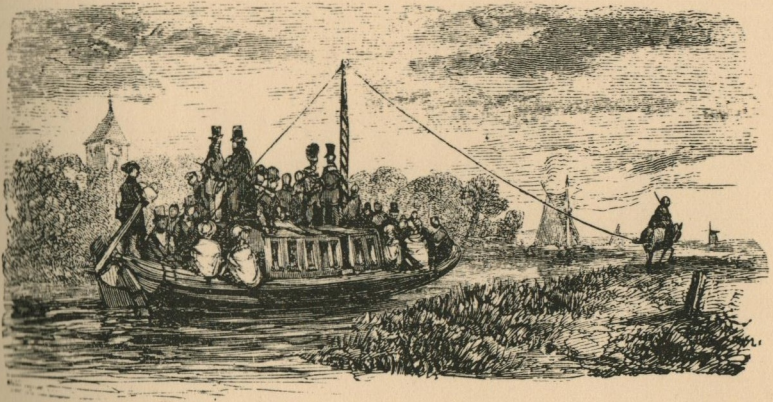
J. P. H.

DE NEDERLANDEN

Karakterschetsen, kleederdrachten, houding
en voorkomen van verschillende standen

MET GRAVUREN VAN
HENRY BROWN

1936

N.V. UITGEVERS-MIJ „PARNASSUS”
AMSTERDAM

Dit boek is uitgegeven in 150 exemplaren. Het is verscheen in 1945 doch werd vroeger reeds en gedrukt in 1941. De uitgave werd door de Duitschers verboden omdat er eenige gedeelten van de Camera Obscura van Nicolaas Beets in zijn opgenomen, welk boek door de Duitschers verboden was wegens een anti-Duitsche uitlegging, die hierin eenges schijnt voorte komen.

Het jaartal 1936 is „Camouflage“. De Duitschers hebben in 1941 het recht willen vereenigen doch dit is tijdig „aangehouden“. De natiezen der Leekening hebben zij eekes keunen aektedalen en deze werden vereenlijd, waardoor werd eektes van deze oude Leekeninge weder uitgegloten zijn. Gelukkig waren de afdrucken, die haadig waren van de bovengesende 150 exemplaren gues en ook „aangehouden“.

Rotterdam December 1945.

J. Harduiker.